Tevessül Hakkındaki Hadîslerin Tahriçleri – 1. Bölüm

[quote width="auto" align="left|right|none" border="COLOR" color="COLOR" title="EDİTÖRÜN NOTU"]Ali Hoşafçı Hoca Efendi tarafından kaleme alınan, "Selefîlik Adı Altındaki Görüşlere Ehl-i Sünnetin Cevapları" isimli eserde, takrîbî 210 sâhifelik "Tevessül Hadislerinin Tahriçleri" kısmını bir yazı dizisi şeklinde sunuyoruz. Yazının her hafta üç bölümü yayınlanacaktır inşâallâh. [/quote]

1. Hadîs

Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) hayatta iken:

عن عثمان بن حنيف رضى الله عنه : أن رجلا ضرير البصر أتى النبي صلى الله عليه و سلم فقال: ادع الله لي أن يعافيني فقال: إن شئت أخرت لك وهو خير، وإن شئت دعوت. فقال: ادعه. فأمره أن يتوضأ فيحسن وضوءه ويصلى ركعتين، ويدعو بهذا الدعاء: "اللهم إني أسألك، وأتوجه إليك بنبيك محمد نبي الرحمة يا محمد! إني قد توجهت بك إلى ربي فى حاجتي هذه لتقضى اللهم فشفعه في.

Osman b. Huneyf (Radıyallahu anh) şöyle anlatmıştır:

Âmâ (gözleri görmeyen) bir adam, birgün Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'e gelip şöyle dedi:

– Ya Resûlullah! Gözlerim görmüyor, duâ edin benim gözlerim iyi olsun. Bunun üzerine Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem):

– İstersen duâ edeyim, istersen sabret, ama sabretmen senin için daha hayırlıdır" buyurdu. Âmâ gözlerinin görmemesinin kendisine çok ağır geldiğini ve açılması için duâ etmesini istedi. O zaman Peygamber Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurdu:

– Öyleyse git, güzel bir abdest al, iki rekât namaz kıl, sonra şöyle duâ et: "Allah'ım! Rahmet Peygamber'in Muhammed (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) ile senden istiyor ve sana yöneliyorum. Şu hacetimin yerine getirilmesinde, ey Muhammed ben seninle Rabbi'me yöneldim. Ya Rabbi! Onu benim hakkımda şefâatçi kıl!"

Osman b. Huneyf (Radıyallahu anh) şöyle diyor:

Bu zat gitti, biz daha Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'ın huzurundan ayrılmamıştık ki tekrar geldi, baktık ki gözleri iyi olmuştu. [1]

Hadisin isnâd değeri hakkında **Tirmizî** (v. 279/892) şöyle demektedir: "Bu, hasen-sahih-garib bir hadistir; biz onu yalnız **Ebû Ca'fer el-Hatmi (el-Medeni)** tarikinden bilmekteyiz."

“**Ebû İshak**, bu hadisin sahih olduğunu söylemiştir” diyen **İbn Mace** (v. 275/885), Resul-i Ekrem’in, gözlerinden dert yanan sahâbiye, abdestten sonra iki rekat namaz kılmasını emrettiğini de zikretmektedir. Ayrıca Ahmed b. Hanbel’in (v. 241/855) rivâyetinde, “Adam (söyleneni) yaptı ve şifa buldu” ifâdesi mevcuttur.

Hâkim (v. 405/1014), rivâyetin sahih olduğunu söylemekte ve Zehebî de ona muvafakat etmektedir.

Buhârî, **Et-Tarîhu’l-Kebîr**[2], **Tirmizî**, **Câmi’**,**ed-Deavât**sonları. Tirmizî, hadîsin sahîholduğunu da söyledi.[3]İbnü Mâce, **Sünen**,**Salâtül-Hâce**. İbnü Mâce bu rivâyeti sahîhbulmuştur.[4]**Nesâî**, **Amelü’l-Yevm ve’l-Leyle**[5]

Ebû Nüaym, **Ma’rifetü’s-Sahâbe Beyhakî**, **Delâilü’n-Nübüvve**[6] ve başkaları. Şâhid getirildiği yerlerin dışında, aralarındaki birtakım küçük farklılıklarla berâber bir çok hadîs hâfızı bu rivâyetin sahîholduğuna hükmetmiştir. Sonrakilerin birçoğu hâric, Tirmizî, **İbnü Hibbân**, Hâkim, Taberânî, Ebû Nüaym, Beyhakî[7] ve **Münzirî** onlardandır.[8] Kezâ,İbnü Huzeyme, Sahîh’inde.[9] Hâkim, **Müstedrek’inde**.[10]

Peygamberin Duâsı İle Tevessül Diyenlerin Görüşü

Tevessülü kabul etmeyenlerin hadis âlimlerinden Elbânî, bu hadisin sahih olduğunu, Peygamberimizin zâtı ile değil, duâsı ile tevessülün var olduğunu söylüyor.

Âmâ olan sahâbi, Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem’e sadece kendisine duâ etmesi için geldi. “Allah (Celle Celalühü)’a duâ et de gözlerimi iyileştirsin!” diye duâ etmesi bunu gösteriyor. Yani O, Allah’a (Celle Celalühü), Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’ın duâsı ile tevessülde bulunmuştur. Çünkü o kimse biliyordu ki, Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’ın duâsı, diğerlerinin duâsına nazaran daha çok kabule layıktı.

Burada “Allah’ım onu hakkımda şefâatçi kıl!” manası, “Allah’ım onu hakkımdaki şefâatini kabul buyur!” anlamındadır. Yani “onun, gözlerimi bana tekrar geri vermene dair duâsını kabul et!” demektir. “Beni de, onun hakkında şefâatçi kıl!” demesi, yani “Onun (Sallallahu Aleyhi ve Sellem), bana şefâatini kabul etmen için yaptığım duâyı kabul et!” Bu da, “Onun bana gözlerimi iade etmen hakkında yapacağı duâyı kabul et!” anlamına gelir.

Eğer o gözleri görmeyen kişinin amacı, Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’ın makamına tevessül etmek olsaydı, kalkıp Resûlullah’ın yanına gelerek ondan duâ istemezdi, buna gerek de kalmazdı. Evinde oturup “Allah’ım! Nebinin senin katındaki makamı ve yerinin yüceliği ile sana yöneliyorum. Sana yalvarıyorum. Bana şifa verip gözümü açmanı istiyorum.” diye duâ ederdi. Fakat o bunu yapmadı.[11]

Niçin? Çünkü bir Arap’tı ve Arap dilinde tevessülün ne anlama geldiğini çok iyi anlıyordu. Biliyordu ki, bu duâyı ancak çok şiddetli ihtiyacı olan biri söyler ve kendisine tevessül ettiği insanın adını anar.

Duâ ve Zat'ı ile Tevessül Diyenlerin Görüşleri

Bu hadis, onlarca hadis hafızına göre sahihtir. Tirmizî, İbn Hibbân, Taberânî, Ebû Nuaym, Beyhakî ve Münzirî bunlardandır.

Bu hadiste hem Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in zatı ile hem de duâsı ile tevessül vardır. Evet, Peygamberimizden duâ isteniyor, o da duâ ediyor. Esas mühim nokta; o sahâbeye öğretilen duânın şu kısmıdır: "Peygamber'in (sallallahu aleyhi ve selem) ile sana yöneliyorum." Burada, Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in bulunmadığı bir mekândan seslenme vardır.

Burada, "ey Muhammed ben senin ile Rabbi'me yöneldim (bi nebbiyyike)" denmiş, "Peygamberin duası ile" denmemiştir.

Hafız Munavî diyor ki: Bi nebiyyike sözündeki "be" harfi istiâne (yardım talep etmek) içindir. "Peygamberin ile" derken "Peygamberinin duası ile" demedi. Araplarda kesin olan akli veya sabit olan nakli bir delil yok ise, bir sözü zahirine hamlederler. Ve asıl olan sözün zahiridir.

Ey Allah! Senden istiyorum ve sana peygamberin rahmet peygamberi ile yöneliyorum derken, yani peygamberin zatı ile yöneliyorum, sonra ey Muhammed! diyor. Arap dilinde "ey Muhammed'in duası" sözü doğru değildir. Ey Muhammed! dedi. Bir kimsenin gelip de, "ey Muhammed'in duası" demesi sahih değildir. Ona denir ki; bu cümle sahih değil. "Ya Muhammed!" deyince, Resûlü'nün zatı kastedilir.

İmam Ahmed de, bunu böylece anlamıştır. Kendi zamanında yaşayan **Safvan b. Süleyman** hakkında sorulunca ne dedi? Safvan öyle bir zattır ki, onun sözüyle yağmur talep edilir. Ve onun anılmasıyla gökten yağmur düşer. İşte bu faziletli insanlarla tevessüldür.

İmam Mirdavî "**el-Hanbelî el-İnsaf fî ma'rifeti'r-râcih mine-l-hilâf**" kitabında diyor ki:

Ahmed b. Hanbel dedi ki: Yağmur kesilince dua edene, Peygamber'le tevessülde bulunması müstehabdır. Demek ki Peygamber'in duasıyla tevessül eder. Bu Peygamber'in duası sözleri merduttur, reddolunmuştur.

Ahmed b. Hanbel (v. 241/855), zat ile tevessülü kabul ediyor; mezhebinin görüşü de bu yöndedir. **Mensek** adlı eserinde de yazılıdır. Ayrıca **Elbânî**'nin Tevesseül adlı eserinin 62. sayfasında Ahmet b. Hanbel'in tevessülü kabul ettiğini yazıyor. **İmam Ahmed'in oğlu Abdullah**, babasının, Efendimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in saçıyla tevessülde bulunduğunu; onu öptüğünü ve içine daldırdığı kaptaki suyu şifa niyetiyle içtiğini söylemiştir.[12]

Âmâ olan sahâbe, kendisine öğretilen sözlerle duâ etmeyip, yalnız Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) onun için duâ etseydi, duâ ile tevessül olmuş olurdu. Zat ile tevessülü kabul etmeyen Elbânî, Tevessül adlı eserinin 108. sayfasında "Nebin Muhammed ile sana yöneliyorum" sözünü şöyle yorumlamıştır;

"Sana Nebin Muhammed'in duâsı ile tevessülde bulunuyorum". Biz de: "Sözde

asıl olan zâhirdir ve hakikattir” kâidesinden hareketle, mecâza gitmek bir yorumdur, bu yorum da delilsiz olmaz, deriz.

Hâlbuki Elbânî, Tevessül adlı eserinin 106. sayfasında 45. dipnotta, zat ile tevessül hakkında hadisi yorumlamak batıldır, demişti. Daha sonra da, 110. sayfada “Eğer o kör sahabi hadisi, olduğu gibi zâhirine hamledilirse, bu Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’ın zatına tevessüldür” Fakat bu ifâdeyi kendisinden sonra gelen “Allah’ım! Onu bana şefâatçi kıl, beni de ona şefâatçi kıl!” cümlesi iptal edip, anlamsız kılar.

Öyleyse, geriye bu cümle ile ondan önceki cümlenin arasını bulmak kalıyor, diyor. Elbânî yorum yapılmadığı takdirde, bu hadis için zat ile tevessül olduğunu kabul ediyor. Ama sonra yine bir yorum getirerek kabul etmiyor.

Elbânî, daha sonra esneklik göstererek şöyle diyor: “Âmâ adam, gerçekten Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’in zatı ile tevessülde bulunduysa, bu tevessül çeşidi, Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’e has bir hüküm olur. Diğer peygamberler ve sâlih zatlar bu hükme dâhil olmazlar. Bu Allah’ın son Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’e verdiği hasletlerdendir.

Nitekim bu görüş Ahmed b. Hanbel ve **İzzeddîn b. Abdisselâm**’dan nakledilmiştir. [13] Yani **Ahmed b. Hanbel** ve İzzeddîn b. Abdisselâm Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’ın zatı ile tevessülü kabul ediyorlar.

Bizde diyoruz ki: Ahmed b. Hanbel ve İzzeddîn b. Abdisselâm, bu hadisi, Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)’in duâsı ile yorumlamayıp, zatı ile tevessül olarak yorumlamış ve Peygamber ile tevessül yapılacağı hükmünü vermişler iken, Elbanî’nin hadiste duâ ile tevessül varmış gibi yorumlar yapmasının bir anlamı kalmaz. Elbanî’nin ifade ettiğ gibi, Ahmed b. Hanbel ve İzzeddîn b. Abdisselâm, Resûlullah’ın zatı ile tevessül var deyip, bunu kabul etmelerini delil olarak alırız.

İTİRAZ

İmam Ahmed ve **İz b. Abdusselam**’ı delil gösterip, onların Nebi (aleyhisselam)’ye has olabileceğini söylediği bir şeyi herkese tamim ederek, gelmiş geçmiş bütün günahları affedilmiş, cennette olduğunu cezmettiğimiz beşerin en hayırlısıyla, akıbetlerinin ne olduğunu bile bilmediğimiz başkalarını kıyas etmeyin.

CEVAP

Biz yalnızca İz b. Abdusselam’ı delil göstermedik ki geride tevessül konu-sunun başında da görüleceği üzere mesheb imamlarından sizin itibar ettiğiniz bir çok alimin zat ile tevessülü kabul ettiklerini gösteren kaynakları verdik. Siz bunların bir kısmına hiç cevap vermediniz tevessülü kabul eden **Ebû’l-Ferec b. el-Cevzî** gibi , bir kısmına hata etmiş, bir kısmına şahsi görü-şüdür dediniz, bir kısmının da sözünü tevil ederek tevessülü kabul eden bu alimleri görmezden gelerek kendinizi ve başkalarını yanıltmaya çalıştınız.

İz b. Abdusselam yalnız Resulullah ile tevessülü kabul ediyor. Siz Resulullah ile bile olsa tevessülü kabul etmiyorsunuz.

Biz de deriz ki: Savunduğunuz birçok fikirlerin kaynakların olarak gösterdiğiniz yukarıda adı geçen sizin ve bizim İtibar ettiğimiz âlimler, sizin bidat dediği bir ameli zat ile tevessülü kabul ediyorlar. Siz ise kabul etmiyosunuz. Biz bu hadisteki âmânın yaptığını sizin yorum ve zanlarınza göre deyil yukardaki alimlerin anladığı şekilde zat ile tevessül olarak görüyoruz.

İTİRAZ

Eğer o gözleri görmeyen kişinin amacı, Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'ın makamına tevessül etmek olsaydı, kalkıp Resûlullah'ın yanına gelerek ondan duâ istemezdi, buna gerek de kalmazdı. Evinde oturup "Allah'ım! Nebi'nin senin katındaki makamı ve yerinin yüceliği ile sana yöneliyorum. Sana yalvarıyorum. Bana şifa verip gözümü açmanı istiyorum." diye duâ ederdi. Fakat o bunu yapmadı.[14]

Niçin? Çünkü bir Arap'tı ve Arap dilinde tevessülün ne anlama geldiğini çok iyi anlıyordu. Biliyordu ki, bu duâyı ancak çok şiddetli ihtiyacı olan biri söyler ve kendisine tevessül ettiği insanın adını anar.

CEVAP

Evet, o gözleri görmeyen zat, bir Arap'tı. Âmâ tevessülün ne anlama geldiğini ve Peygamber (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in Allah katında değerini biliyordu. O'na gidip kendisi için duâ etmesini isteyerek, câiz olan tevessül çeşitlerinden birini yaptı.

Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) de, ona öğrettiği duâ şekliyle, câiz olan tevessüllerden diğerini tatbik ettirdi öğretti. Yani; Peygamberimiz (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'in ona öğrettiği şekilde, kendi evine gidip Efendimiz'in olmadığı o mekânda, onun adını anarak duâ etmesini söyledi. Görmek istemeyene dağı gösterseniz görmez. İşte sahabe sizin dediğiniz gibi evinden Resulullah'ın olmadığı yerden seslenip onun adını alarak dua etmiş niye görmüyor sunuz bunu.

Yukarıdaki âmâ hadisinin sonunda "Bir hâcetin olursa bunun gibi yap." ziyadeli başka bir rivayet vardır.

İbnu Ebî Hayseme, **Târîh**'inde (**İbn-i Teymiyye**'nin **Kâide fî't-Tevessül**'ünde olduğu gibi:106) şöyle dedi:

حدثنا مسلم بن إبراهيم ، ثنا حما بن سلمة أنا أبو جعفر الخطمي عن عمارة بن خزيمة عن عثمان بن حنيف رضي الله تعالى عنه

أن رجلاً أعمى أتى النبي (ص) فقال : إني أصبت في بصري فادع الله لي قال : ((اذهب فتوضأ وصل ركعتين ، ثم قل : اللهم إني أسألك واتوجه إليك بنبيي محمد نبي الرحمة يا محمد إني أستشفع بك على ربي في رد بصري اللهم فشفعني في نفسي وشفع نبيي في رد بصري ، وإن كانت حاجة فافعل مثل ذلك)) . اهـ .

Bize **Müslim İbnu İbrâhîm** tahdîs etti. (O), bize **Hammad İbn-u Seleme** tahdîs etti (dedi. O) bize **Ebû Ca'fer el-Hatmî Umâre İbn-u Huzeyme**'den haber verdi

(dedi. O) **Osmân İbnu Huneyf** (Radıyallahu anhu)'ten:

Bir adam Nebi (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'ye geldi ve gözüme bir körlük isabet etti; benim için Allah'a dua et dedi.

O da şöyle buyurdu: "Git abdest al ve iki rekat namaz kıl; sonra da 'Ey Allahım!.. Muhakkak ki ben, Nebîm rahmet Nebîsi Muhammed ile senden istiyor ve sana yöneliyorum!.. Ey Muhammed!.. Muhakkak ki ben, gözümün bana geri verilmesi hususunda seninle Rabbime mürâcaat edip şefâat istiyorum!.. Ey Allah'ım!.. Beni kendim için şefâatçi yap. Nebîmi gözümün geri verilmesinde şefâatçi yap. Bir hâcet olursa bunun gibi yap."

Bu ziyâdeyi, İbn-ü Ebî Hayseme, Târîh'inde Sahîh bir senetle rivâyet etti.

İbnü Ebî Hayseme'nin Senedi: **Müslim İbnü İbrâhîm**, Hammâd İbnü Seleme'den, O, Ebû Ca'fer el-Hatmî'den, O, Umâre İbnü Huzeyme'den, o da, Osman İbnü Huneyf'den….

Gerek **İbn-ü Teymiyye**, gerekse **Elbânî**, şu isnâdın râvîleri için zayıftırlar, diyemiyorlar. Yalnız, Hammâd, **Şu'be**'ye zıt rivâyet yaptı. Dolayısıyla sağlam bir râvî olan **Hammâd**, kendinden daha sağlam olan Şu'be'ye ters rivâyet etmiştir; "rivâyeti, şâz olduğundan zayıf bir rivâyet hâline gelmiştir" mealinde sözler söylüyorlar.

Derim ki (**Mahmud Saîd el-Memduh**) : Bu son derece sahîh bir senettir.

İTİRAZ

Hammâd İbn-u Seleme, sika, hâfız ve yüce bir dağdır. Bununla beraber metindeki bir ziyadenin bulunmasıyla ki o, **Hammâd İbn-u Seleme**'nin rivâyet etmekte tek kaldığı 'hâcet olursa bunun gibi yap' fazlalıktır illetli görülmüştür. Bu, (Hammâd'ın) Şu'be'den rivâyette tek kaldığı bir ziyâde'dir. O yüzden şâz oluyor.

CEVAP

Bu iddiâya verilecek cevâp şudur: Şüphesiz ki, sikanın ziyadesi, hadîs'in aslını ortadan kaldırmak veya onda kendinden daha sika olanın rivâyetine bir tür muhâlefet bulunmadığı müddetçe makbûldür. 'Hâcet olursa bunun gibi yap' sözü hadîsin aslını ortadan kaldırmamaktadır veya ona muhalif olmamaktadır; aksine ona tamamen uymaktadır. Çünkü aslı umum ve hadîs'in ve hangi vakitte olursa kullanılmasıdır.

Hammâd'ın hata etmesi, hiçbir hücceti bulunmayan mücerred bir zandır. Bu hususta en çok denilebilecek olan, bunun bir sıkanın ziyadesi olduğu, onda hiçbir münafaat çeşidinin bulunmadığı, dolayısıyla tereddütsüz olarak makbûl olduğudur.

Müteşedditleri (tenkidde son derece şiddetli davrananları) tebkît için diyoruz ki:

Eğer bu ziyâde sahîh değilse, o zaman evlâ olan sikaların ziyâdesinin şâz hadis babından olmasıdır. Tevfîk ancak Allah iledir…

Bu Hâfız, **İmâm Ebû Hâtim İbnu Hibbân** “**es-Sikât**“da (1/8) Hammâd İbnu Seleme’nin rivâyette tek kaldığı bir ziyade üzerinde şu sözleri söylemektedir:

“Bu lafızda Hammad İbnu Seleme tek kalmıştır. O sika ve emniyet edilen bir ravîdir. Bize göre sikalardan gelen ziyâde lafızlar makbûldür. Çünkü bir topluluğun bir şeyi dinlemek için bir şeyhe gelmesi, sonra da onlardan birine o şeyden bir kısmının gizli kalması ve itkanda onun gibi veya ondan daha aşağıda olan birinin onu ezberlemesi olabilecek bir şeydir.” (Bitti.) Bu söz, iyice akledilmesi gereken sağlam bir sözdür.

Tenbîh:

Burada makamın bir açıklamadan boş bırakılması yaraşmaz ki o da şudur: Hammad İbnu Seleme’nin sadece bir raviye -ki o **Şu’be**‘dir- muhalefeti iddiasıyla bu ziyadeyi reddetmekte süratle koşuşturan Elbânî’yi bir başka yerde Hammâd İbnu Seleme’nin bir topluluğa muhalefet etmesini kabûl ederken bulacaksın.

O, **Sahîha**‘sında (1/203) şu ifadeleri kullanıyor:

“Hammâd İbnu Seleme cemâata (topluluğa)[15] muhâlefet etti… Muhtemeldir ki; cemâatin ezberlemediğini” (Elbânî’nin Sözü Bitti.) Hevâdan (Nefsin şiddetli arzu ve sevdâsından) Allah’a sığınırız…

Buna göre Hammâd İbnu Seleme’nin rivâyetinin ziyadesi onun inkârı için kitap yazan Elbânî’ye varıncaya kadar sâbittir. Ve’l-hamdü lillahi Rabbi’l-âlemîn…

Şâyet bir hâcetin olursa, tekrar böyle yap!

İbn Teymiyye ve mezhebini taklit eden **Elbânî** ve yollarında gidenler, bu sahih ziyâdeden hiç mi hiç hoşlanmıyorlar. Çünkü bu, tevessülün her zaman dua isteme manasında olmadığını ve onun illa da dua ile olmayabileceğini göstermektedir.

Bu ziyâdeyi, **İbn Ebî Hayseme**, Târîh’inde Sahîh bir senet ile rivâyet etti. **İbn Ebî Hayseme**’nin senedi: **Müslim b. İbrâhîm**, Hammâd b. Seleme’den, O, Ebû Ca’fer el-Hatmî’den, O, Umâre b. Huzeyme’den, O da, Osman b. Huneyf’den…

Gerek İbn Teymiyye, gerekse Elbânî, şu isnâdın râvîleri için zayıftırlar, diyemiyorlar.

İTİRAZ

Şu’be ve **Ravh b. Kâsim**, Hammâd’tan daha hâfızdır.

CEVAP

Öyle olsa ne olur? Hammâd sikadır. Sika’nın/sağlam bir râvînin (kendinden daha sağlam olanın rivâyetine ters olmayan) ziyâdesi de makbûldür. Burada ise zıtlık yoktur. Öyleyse mesele kalmaz.

İTİRAZ

Lafızların değişikliğinden dolayı, rivâyet mana ile olmuş olabilir.

CEVAP

Bu sözünden anlaşıldığına göre, iddianda kesinlik yoktur. Demek ki, (olmayabilir) de. Üstelik mana ile rivâyet câiz olsa da, olmasa da, (metnin bir parçası olarak yapılan) ilâve câiz değildir.[16]

İTİRAZ

Bu ilâve Osman'ın kendi idrâcı/rivâyete ilâvesi ve sokuşturması da olmuş olabilir.

CEVAP

Bu İddianda da kesinlik olmayıp tereddüt vardır. Kaldı ki asıl olan (**İdrâc**)ın (olmaması)dır. (Olduğu) iddiâsı delîle muhtâcdır. Delîliniz de yoktur. Şu hâlde davanız batıldır.

İTİRAZ

Bu ilâve sâbit olsa bile, bunda karşıtlar için hiçbir delil yoktur. En fazla, **Osman b. Huneyf**, duanın bir kısmıyla dua edileceğini bazısıyla da dua edilmeyeceğini, zannetmiştir.

CEVAP

Bu ilâve, seni ve yandaşlarını bitiren bir hüccettir. Senin Osman'a ya-kıştırdığın ve iftirâ ettiğin şey, Nebî (aleyhisselamın) (âmâya dua ettiği) zannına dayanmaktadır. Hâlbuki zannın bâtıldır. Nebî (aleyhisselâm) ona dua etseydi, hâdiseye şâhit olan Osman b. Huneyf bunu naklederdi…[17] Bundan dolayı, Beyhakî, hadisten evvel, (âmâya, sabretmediği zaman, içinde şifâsı bulunan şeyi öğretmek hakkında gelen rivâyetler babı) başlığını koydu. Dua ettiği kabûl edilse bile, bunu yaşarken yapılacak dua ile sınırlandırmanın bir dayanağı yoktur. Zîrâ Nebî (Sallallahu Aleyhi ve Sellem)'nin ahirete göçtükten sonra da, dünyadakilere dua ettiği sahîh hadislerle sâbittir.

Bekr b. Abdullah (Radıyallahu anh)'tan rivâyet edilen bir Hadis-i şerifte, Resûlullah (Sallallahu Aleyhi ve Sellem) şöyle buyurmuştur:

"Benim hayatım, sizin için hayırlıdır, (sağlığımda bir takım işler) ya-parsınız, size (onlarla ilgili hükümler) bildirilir. Ben öldüğümde ise, vefâtım sizin için hayırlı olur, çünkü amelleriniz bana (kabrimde) arz edilir, hayır görürsem, Allâh'a hamdederim, şer görürsem, Allâh'tan sizin için af dilerim" [18]

Bu hadîs-i şerîfi, Bezzâr gibi bir hadîs hâfızı, Müsned'inde zikret-miştir. **Hâfız Irâkî**'nin oğlu "Bu hadîsin isnâdı çok iyidir" demiştir.

İTİRAZ

Bu ilâve, hadise terstir.

CEVAP

Evet, size göre öyle. Lâkin hevâsına tapmayan âlimlere göre ise, ters değildir. Senin iddiâna göre, şu ilâve hadisten olmadığı hâlde Osman b. Huneyf tarafından hadise sokulan bir ilâveydi. Osman b. Huneyf, hadise ters olacak bir ilâveyi ona sokuşturacak kadar, haşa cahil bir miydi demek istiyorsunuz.

İTİRAZ

Sünen sâhipleri bu ilâveyi rivâyet etmediler.

CEVAP

Câhil olmayanlar bilirler ki, sünen sâhiplerinin rivâyet etmediği nice sahih hadisler var… Bu bir illet değildir. Hem, biraz evvel,[19] (**Tirmizî** ve onunla beraber olanların, diğer âlimler gibi hadisin lafızlarının tamamını rivâyet etmediklerini) söyleyen siz değil miydiniz? Bu ne kadar kısa zaman içindeki olan bir çelişki?!

Sika'nın, rivâyette tek başına kalması, ne zamandan beri illet ve zayıflık sebebi oldu?

---

[1] İbn Mace, İkame: 189; Ahmed b. Hanbel IV, 138; Tirmizî IV, 281-282; İbn Mace 1/313; Hepsi de Osman b. Huneyf yoluyla rivâyet etmişlerdir. Tirmizî bu hadis için hasen sahih, Ebû İshak, Hâkim ve Zehebî de sahih demiştir.

[2] İmâm Buharî, Et-Tarîhu'l-Kebîr (Dârü'l-Fikir): 6/209-210

[3] Tirmizî, Sünen: (H:3578)

[4] İbnü Mâce, Sünen:1/157, (H:1385), Dârü'l-Ma'rife.

[5] Nesâî, Amelü'l-Yevm ve'l-Leyle (H:660),

[6] Beyhekî, Delâilü'n-Nübüvve: 6/166,167,168

[7] Beyhekî,Delâilü'n-Nübüvve: 6/167,

[8] İmâm Kevserî, Makâlât:389-390.

[9] İbnü Huzeyme, Sahîh…Münzirî, Et-Terğîb ve't-Terhîb(Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî:128, H:1008)

[10] Hâkim, Müstedrek: (1/526)Münzirî, Et-Terğîb ve't-Terhîb(Dâru'l-Kitâbi'l-'Arabî: 128, H:1008)"

[11] Elbânî, Tevessül, Türkçe Tercüme, 1. baskı 1995, s. 101, Guraba Yayınları.

[12] ez-Zehebî, Siyeru A’lâmi’n-Nübelâ, XI, 212. (Ebû Bekir Sifil’in sitesinden)

[13] Elbânî, Tevessül, Arapça, s. 83, Tercüme s. 110. Mubarekfuri, Tuhfetul Ahvezi, 9/96

[14] Elbânî, Tevessül, Türkçe Tercüme, 1. baskı 1995, s. 101, Guraba Yayınları

[15] “Cemâate muhalefet etti” sözü hatâdır. Aksine sika İmâm Fizârî “Aşretü’n-Nisâi” (sh:90) isimli eserinde mütâbeat etti. Sonra Ali İbnu Zeyd’ten yaptığı bir rivâyetle de Hammâd’ın kuvvetlenmekte olduğunu anlattı. Bu da hatadır. Ali İbnu Zeyd sanki hata ederek onu iki şekliyle rivâyet etti. Bir şekil Hammad’ın rivâyeti gibi, diğeri de ona muhaliftir. El-Müsned (6/182) Maksadım bu hatalara tenbîhte bulunmak değildir. Lâkin makssad Elbânî’nin ibâresini zikretmek ve Hammâd İbnu Seleme’nin ziyadesinin a’mâ hadîsinde kabûl edilmesinin daha evlâ olduğudur.

[16]Metnin tefsîri, takyîd, îzâh, tâ’mîm ve benzeri mâhiyette veya onunla alâkasız olarak râvînin sarfettiği sözlerin, hadîsden zannedilerek rivâyete eklenmesi şeklinde olan idrâc ise, evvelâ bir yanlışlık eseri olarak metne ilâve edilmişti. Bunun bilinerek veya bi lenlere aktarılmaya devâm edilmesinde ise zarar yoktur.

[17]Üstelik bir yandaki dua, öte yandaki tevessüle ve vesîle olmaya mâni’ de değildir.

[18] İbn Sa’d, et-Tabakâtü’l-Kübrâ, II, 194, İbn Hacer, el-Metâlibu’l-Aliye, IV, 22 (no: 3853); Heysemî, Mecmau’z-Zevâid, VIII, 594, (no: 14250).

[19] İbn Teymiyye, Kaidetün Celîle, s. 93. satır: 9